

УДК 336.71 (477)

МУЛЯР М.А.

Наук. керівник: МИРОНЕНКО М.Ю., д-р держ. упр., проф.
м. Вінниця

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Процес формування ринкових відносин в економіці України поступово виявляє значне зростання попиту на послуги установ кредитної системи як з боку суб'єктів підприємницької діяльності, так і з боку фізичних осіб. Сучасні особливості організації бізнесу визначають потреби підприємств не лише у традиційному кредитно-розрахунковому банківському обслуговуванні, а й у значно ширшому спектрі різноманітних послуг комерційних банків, спроможних забезпечити оптимальні умови для ефективного, прибуткового господарювання своїх клієнтів.

Активний розвиток та розширення сфер діяльності банків вимагає окреслення пріоритетних напрямків упровадження нових послуг, на яких повинні бути сконцентровані зусилля.

Серед них можна відзначити трастові операції; консультаційно-інформаційні послуги; допоміжні операції, пов'язані з забезпеченням господарської діяльності клієнтів; удосконалення традиційних банківських послуг, насамперед депозитно-позичкових [1].

В Україні серед перспективних напрямків функціонування комерційних банків особливе місце може належати трастовим операціям, які передбачають управління майном та виконання інших послуг в інтересах і за дорученням клієнта на правах його довіреної особи. При здійсненні трастових операцій банк на підставі укладеного договору або за заповітом набуває відповідних прав і виступає розпорядником певного майна на користь довірителя чи третьої особи.

Трастові операції банків для фізичних осіб включають:

- розпорядження спадщиною на підставі заповіту (виявлення та збір усіх активів спадщини, забезпечення їхнього збереження, сплата податків, боргів й адміністративних видатків, розподіл майна між спадкоємцями);
- управління майном клієнта за дорученням (зберігання довіреного майна та коштів, інвестування їх у різні види активів, розпорядження отриманими доходами й основною сумою на користь довірителя);
- агентські послуги (збереження цінностей, оренда сейфів, управління активами за вказівками клієнта);
- опікунство та забезпечення збереження майна недієздатних осіб, у тому числі неповнолітніх спадкоємців [2].

Важливе місце у трастовій діяльності комерційних банків розвинутих країн належить також обслу-

говуванню юридичних осіб, для яких банки можуть, по-перше, розпоряджатися активами (насамперед портфелями цінних паперів підприємств, заставленим майном, під яке випускаються облігації, а також коштами пенсійних фондів приватних компаній); по-друге, здійснювати агентські операції, що передбачають виплату дивідендів за акціями корпорацій, процентів за облігаціями, зберігання акцій із передовірим правом голосу; по-третє, тимчасово управляти справами підприємства в разі його реорганізації або банкрутства.

В Україні розвиток трастових послуг комерційних банків за розглянутими напрямками поки що стримується через відсутність належної законодавчої бази, яка б регламентувала банківську діяльність у відповідних сферах. Тому на сьогодні як перспективний напрямок організації трастових послуг у нашій країні можна виділити операції з цінними паперами за дорученням клієнтів. Цей вид послуг може стати основою для подальшого розвитку інших типів трастових операцій в міру становлення ринкових відносин та створення належної правової бази для здійснення операцій із управління майном за дорученням.

Окрім трастових послуг, заслуговує на увагу такий важливий напрямок банківської діяльності, як надання клієнтам кваліфікованих консультацій та інформації з різноманітних аспектів управління фінансами та організації господарської діяльності. Досвідчені фахівці банку можуть надавати клієнтам роз'яснення, інформацію, консультації з різного роду банківських, правових і фінансових питань, проблем ведення бізнесу та особистого господарства.

Перспективним напрямком розвитку ринку банківських послуг у сфері автоматизації й комп'ютеризації банківської діяльності може стати розміщення електронних терміналів банків безпосередньо в офісах клієнтів та проведення розрахункових операцій через модемний зв'язок. Така форма взаємовідносин дає змогу значно економити витрати коштів і часу як клієнта, так і самого банку. Крім того, поширеним видом послуг у банківській практиці розвинутих країн є управління клієнта своїм рахунком по телефону за допомогою узгодженого з банком паролю.

Зростання обсягів і подальше вдосконалення депозитних послуг може здійснюватися через автоматизацію вкладних операцій, пошук та запровадження нових форм взаємовигідного співробітництва бан-

ку з клієнтами. До таких форм можна віднести відкриття деяких нових видів депозитних рахунків, поширених у банківській практиці промислово розвинутих країн [3], наприклад, таке:

- рахунки з управлінням коштами, на яких клієнтам надається можливість зберігати певний мінімум, необхідний для забезпечення поточних розрахунків, а всі суми понад цей мінімум автоматично вкладаються у різні види ліквідних доходних активів, що забезпечують вищий процент, ніж звичайні рахунки до запитання;
- депозитні рахунки грошового ринку, що є, по суті, депозитами до запитання, рівень процентних ставок за якими регулярно (наприклад, щотижня) коригується відповідно до змін ринкової норми банківського процента або встановлюється згідно з середнім процентом за державними облігаціями. Ув'язування рівня процентних ставок за вкладами з доходністю державних цінних паперів може стати додатковим фактором довіри клієнтів до банку, спонукаючи їх розміщувати вільні ресурси на таких рахунках;
- рахунки "зв'язаних послуг", операції за якими передбачають надання цілого комплексу послуг, включаючи дозвіл на виписування чеків понад залишок на рахунку, надання сейфу, кредитної картки, скорочення процентів за деякими видами кредитів.

Конкуренція у банківській галузі так загострилася, що постійний пошук і впровадження нових видів

послуг стає для багатьох банків питанням не лише лідерства, але й виживання. Одна з інновацій полягає у створенні дебетової картки, яка застосовується як при проведенні електронних комерційних операцій, так і в банкоматах. Поки що існуючі дебетові картки не приймаються в якості електронного платежу, оскільки персональні комп'ютери при їх використанні не можуть забезпечити потрібної міри безпеки, як це можливо, наприклад, для кредитних чи офлайнних дебетових карток, що емітуються банками-членами міжнародних асоціацій VISA й Master Card.

Розширення обсягу ринку платіжних карток в Україні багато в чому залежить від банків, що впроваджують цей вид послуг, від проведеної ними рекламної компанії. Більшість потенційних клієнтів недостатньо знає про перевагу безготівкових розрахунків. Тому необхідно вдатися до продуманої стратегії маркетингу. Розглянуті напрямки розвитку ринку банківських послуг можуть сприяти розширенню сфери діяльності комерційних банків в Україні, їх адаптації до нових умов ринку й зростаючих потреб клієнтури в повноцінному комплексі послуг, адекватному вимогам сучасного стану економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Заруба О. Д. Фінансовий менеджмент у банках / О. Д. Заруба. – К.: Знання, 2005. – 272 с.
2. Кириченко О. Банківський менеджмент / О. Кириченко, І. Гіленко, А. Ятченко. – К.: Основи, 2004. – 671 с.
3. Науменкова С. Ринок фінансових послуг: основні тенденції розвитку / С. Науменкова // Вісник НБУ. – 2007. – № 1. – С. 36-43.